ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 111, Aralık 2020, s. 14-20

ISSN: 2148-2489 Doi Number: http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.47160

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
25.10.2020

Yayımlanma Tarihi / The Publication Date
29.12.2020

Prof. Dr. Ali YILDIZ
Atatürk Üniversitesi, K. Karabekir Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı, ayildiz@atauni.edu.tr

BİLİMSEL ÇALIŞMALARIN BAŞLIĞINDA YER ALAN ARAŞTIRMA VE İNCELEME SÖZCÜKLERİNİN DOĞRU KULLANILMASININ TARTIŞILMASI*

Öz

Çalışmanın amacı, makale ve tez gibi bilimsel çalışmaların başlık ve amaç kısmında sıkça yer verilen araştırma ve inceleme sözcüklerinin doğru kullanılmasını tartışmaktır. Çalışma, bir doküman incelemesidir. Çalışmanın verileri, ilgili sözlükler, makaleler ve tez çalışmaları gibi bilimsel dokümanların incelenmesiyle sağlanmıştır. Türk Dil Kurumu'nun hazırladığı güncel Türkçe Sözlükte araştırmak, bilimde ve sanatta yöntemli çalışmalar yapmak, incelemek ise bir işi veya bir şeyi ele alıp özelliklerini, ayrıntılarını inceden inceye, özenli bir biçimde anlamaya, öğrenmeye çalışmak olarak tanımlanmaktadır. Tanımdan yola çıkarak olanak ile imkân sözcükleri arasındaki ilişkinin aynısının araştırma ile inceleme sözcükleri arasında olmadığı anlaşılabilir. Ancak birçok yüksek lisans-doktora tez çalışmalarında ve bilimsel makalelerde araştırma ve inceleme sözcüklerinin eş anlamlı sözcükler gibi kullanıldıkları söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Bilimsel çalışma, araştırma, inceleme

*Çalışma, Uluslararası Pegem Eğitim Kongresi (16-19 Eylül 2020) Bildiri Özetleri kitabında yer alan aynı başlıklı bildirinin yazarı tarafından genişletilmiş ve geliştirilmiş halidir.

DISCUSSING THE CORRECT USE OF THE WORDS "RESEARCH" AND "ANALYSIS" IN THE TITLES OF SCIENTIFIC STUDIES

Abstract

The purpose of the study is to discuss the correct use of the words research and analysis, which are frequently included in the title and purpose part of scientific studies such as articles and thesis. The study is a document review. The data of the study were obtained by examining scientific documents such as related dictionaries, articles and thesis studies. Researching in the current Turkish Dictionary prepared by the Turkish Language Institution is defined as making systematic studies in science and art, and analysis means taking a job or something and trying to understand its features and details carefully, and to learn. Based on the definition, it can be understood that the relationship between the words possibility and probability words is not the same as the relationship between research and analysis. However, it can be said that the words research and analysis are used as synonyms in many master's and doctoral dissertations and scientific articles.

Keywords: Scientific study, research, analysis

1. Giriş

İnsanoğlunun en kısa zamanda ve en kalıcı şekilde öğrendiği şey ana dilidir (Rancière, 2015, s.13). Çocukları ana dillerini öğrenmeye, temel ihtiyaçlarının karşılanması, yaşadıkları ortamlarda var olma (ben varım diyebilme) istekleri veya etraflarında olup bitenlere uyum sağlama eğilimleri zorlamış olabilir. Aynı zamanda çocukların ana dillerini öğrendikleri dönemde çevrelerindeki uyarıcılara karşı çok duyarlı oldukları, tepki verdikleri, öğrenmek için çok istekli davrandıkları ve çok gayret gösterdikleri iddia edilmektedir (Yıldız, 2016a). Farklı sebeplere veya gerekçelere dayandırılan iddiaların ortaya konması genelde tüm bireylerin ana dillerini kısa sürede ve kalıcı olarak öğrendikleri gerçeğini değiştirmez.

Öğrenme, sosyal oluşturmacılar tarafından Lev Vygotsky'nin teorisi esas alınarak açıklanmaktadır (Piburn ve Baker, 1997). Vygotsky, öğrenmede kültürün ve dilin önemli bir etkisi olduğunu savunarak bilginin sosyal etkileşimlerle oluştuğunu ileri sürmektedir. Başka bir deyişle Vygotsky, çocuğun dil ve deneyimleri yoluyla sosyal çevresiyle etkileşerek öğrendiğini, sosyal çevrenin ve sosyal çevredeki bireylerin çocukların öğrenmesini etkilediğini, eğer onlar yeterli düzeyde eğitimli ise oluşacak etkileşimin çocukların bilişsel gelişimini hızlandırabileceğini, bilişsel gelişimin sonunun olmadığını ve sürekli geliştiğini iddia etmektedir (Bağcı Kılıç, 2001).

Dil konusu, zor ve karışıktır. Öğrenciler, kendilerine anlamlı gelen dili kullanıyorlar; öğretmenler de kendilerine anlamlı gelen dili kullanıyorlar. Öğretmenlere anlamlı gelen dil, öğrencilerin yaşamlarında ve çevrelerinde edindikleri deneyimlerinden dolayı tamamen farklı bir anlama sahip olabilir. Eğer bu duruma karşı duyarsız kalınırsa, değişmesi istenilen görüşlerin -farkına varmadan- kuvvetlenmesine neden olunabilir (Gunstone ve Watts 1985).

Yapılan araştırmalarda (Yıldız, 2016b; Yıldız, 2017a; Yıldız, 2017b; Yıldız, 2018a; Yıldız, 2018b) kütle ile ağırlığın, sürat ile hızın ve yol ile yer değiştirmenin öğretmen adayları

tarafından eş anlamlı sözcükler gibi kullanıldıkları iddia edilmektedir. Ayrıca Yıldız (2017c) çalışmasında fizik kavramlarıyla ilgili yanılgıların listesinin verilerek belirtildiği, açıklandığı ve tartışıldığı bir dokümanda (Güneş, vd., 2017) ışık için hızın ve süratin aynı anlamda kullanıldığını ifade etmektedir. Hâlbuki ışığın boşlukta sürati olarak bilinen ve sayısal değeri $3x10^8$ m/s olan "c" sabiti ($c=3x10^8$ m/s), ışığın boşlukta yayılma hızının büyüklüğüdür yani sayısal değeridir; ışığın hızı değildir. Hız, vektörel bir niceliktir. Vektörel nicelikler için sayısal değerle birlikte mutlaka yön de belirtilir.

Bilimsel çalışmalarda ve ortamlarda kullanılan dil ile konuşulan dilin farklı olmasından kaynaklanan kavram yanılgıları, genelde kullanılan bazı sözcüklerin günlük yaşantıda sahip oldukları anlamdan farklı olarak bilimsel dilde başka bir anlama sahip olması neticesinde ortaya çıktıkları düşünülmektedir. Türkçede çözünme yerine günlük konuşmalarda genelde erimenin kullanılması bu iddiayı desteklemektedir. Tez ve makale gibi bilimsel çalışmaların başlığı ve amacı kısımlarında doğru sözcüklerin uygun yerlerde kullanılması önem arz etmektedir.

Çalışmanın amacı

Çalışmanın amacı, makale ve tez gibi bilimsel çalışmaların başlık ve amaç kısmında sıkça yer verilen araştırma ve inceleme sözcüklerinin doğru kullanılmasını tartışmaktır.

2. Yöntem

Çalışma, bir doküman incelemesidir. Çalışmanın verileri, ilgili sözlükler, bilimsel makaleler ve lisansüstü tez çalışmaları gibi dokümanların incelenmesiyle sağlanmıştır. Nitel araştırmalar için doküman incelemeleri tek başına bir veri toplama aracı olarak kullanılabilir. Doküman incelemeleri, araştırılması hedeflenen olaylar veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.189). Çalışma için belirlenen yazılı dokümanların incelenmesi betimsel analiz yaklaşımına göre yapılmıştır. Dokümanların hangi bilgileri, bulguları veya sonuçları ortaya koyduğu betimsel analiz yaklaşımına göre incelenmeleri daha uygundur (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.138).

Kamu kayıtları ve kişisel belgeler nitel araştırmalar için yaygın olarak kullanılan doküman türleridir (Merriam, 2013, s.132). Her türlü doküman değil, araştırılan problemle ilgili ve birinci el belgelere öncelik verilmelidir (Sönmez ve Alacapınar, 2016, s.108; Keskin ve Yaman, 2014). Yıldırım ve Şimşek (2018, s.192) tarafından iddia edildiği gibi uzman kişiler tarafından gözden geçirilmiş, orijinalliği kontrol edilmiş, düzenlenmiş, organize edilmiş dokümanlar veri toplama kaynağı olabilir ve onların kullanılması nitel araştırmaların geçerliliğini ve güvenirliliğini artırabilir.

3. Bulgular ve Yorumu

TÜBİTAK, Bilim ve Toplum Daire Başkanlığı'na bağlı Bilim ve Toplum Programları Müdürlüğü'nün hazırladığı 8. Bilim Fuarları Kılavuzunda (TUBİTAK, 2019), 4006-TÜBİTAK Bilim Fuarları için hazırlanması istenen alt proje türleri; araştırma alt projesi, tasarım alt projesi ve inceleme alt projesi şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma inceleme ve araştırma kelimelerinin günlük konuşma dilinde kullanıldıkları gibi bilimsel çalışmalarda kullanılamayacağını göstermektedir. Yararlanılan dokümanlarda yer alan açıklamalara dayanılarak inceleme ve araştırma çalışmalarının farkı örneklerle ortaya konulabilir.

Öğrenme amaçlı yazma (ÖAY) ile ilgi temel kaynaklarla birlikte yeni-güncel kaynakların kapsamlı bir şekilde taranması ile önceden üretilmiş bilgilerin alındıktan sonra sınıflandırılması,

karşılaştırılması ve tartışılması neticesinde ÖAY'ya ilişkin genel bulguların ortaya konulduğu bir çalışma, bir incelemedir. Diğer taraftan öğrenme amaçlı yazma hakkında gözlemlerde bulunan bir kişi ÖAY etkinliklerinin akademik başarıya ve bilgilerin kalıcılığına nasıl bir etkisi olduğunu merak edebilir ve bu konuda bir çalışma yapma ihtiyacı duyabilir. Bu kişi "Fen bilimleri dersinde öğrencilerin ÖAY etkinliği olarak günlük yazmaları, onların akademik başarılarını ve bilgilerinin kalıcılığını olumlu etkiler." hipotezini ortaya koyabilir. Ortaya konulan hipotezin sınanması için bir deney ve bir kontrol grubuyla bir çalışma yapmayı planlayabilir. Yapılması planlanan çalışma, bir inceleme değildir. Çalışmanın başlığını yazarken ve amacını belirtirken inceleme kelimesini kullanmak doğru olmaz çünkü deneysel araştırma deseninin kullanıldığı bu bilimsel çalışma bir araştırmadır.

Türk Dil Kurumu'nun hazırladığı güncel Türkçe Sözlükte (TDK, 2019) araştırmak, bilimde ve sanatta yöntemli çalışmalar yapmak, incelemek ise bir işi veya bir şeyi ele alarak özelliklerini, ayrıntılarını inceden inceye, özenli bir biçimde anlamaya, öğrenmeye çalışmak olarak tanımlanmaktadır. Görüldüğü gibi olanak ile imkân sözcükleri arasındaki ilişkinin aynısı araştırma ile inceleme sözcükleri arasında yoktur. Ancak birçok yüksek lisans-doktora tez çalışmalarında ve makalelerde araştırma ve inceleme sözcüklerinin eş anlamlı sözcükler gibi kullanıldıkları söylenebilir.

Zengin Aksu (2019), tarafından yapılan bir çalışmada ilkokul öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerinin cinsiyet, okul değiştirme, öğretmen değiştirme, kardeş sayısı ile farklılaşıp farklılaşmadığı ve okula bağlılık düzeyi ile veli katılımı arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın ilişkisel tarama deseni ile gerçekleştirildiği ve çalışma grubunun dört ayrı ilkokulun üçüncü ve dördüncü sınıfına devam eden 302 öğrenci ile bu öğrencilerin velilerinden oluştuğu belirtilmiştir. Veri toplama araçları olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Çocuk ve Ergenler için Okula Bağlılık Ölçeği" ve "Veli Katılımı Ölçeği" kullanılmıştır. Toplanan verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılarak Levene homojenlik testi ile ilgili t değerleri, tek yönlü varyans analizi, Welch testi, Tamhane's T2 test, Tukey çoklu karşılaştırma testi ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Önemli özellikleri belirtilen bu yüksek lisan tez çalışmasının "İlkokul Öğrencilerinin Okula Bağlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlığını taşıması doğru değildir. Başlığın "İlkokul Öğrencilerinin Okula Bağlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Araştırılması" şeklinde düzeltilmesi tez çalışmasını uygulama basamaklarıyla veya içeriğiyle daha uyumlu hale getirecektir.

Ele alınan çalışmanın (Zengin Aksu, 2019) başlığında kullanılan ve doğru olmadığı iddia edilen "incelenmesi" kelimesinin başka çalışmaların (Çapa ve Çil, 2000; Çabuk ve Karacaoğlu, 2003; Tuzgöl Dost, 2007; Esen, 2010; Özturan Sağırlı, 2010; Asiltürk ve İlhan, 2019; Aydemir, 2019; Taş ve Selvitopu, 2020) başlığında yer alması yapılan tartışmanın haklılığını kanıtlamaktadır. Belirtilen çalışmaların başlığının "… incelenmesi" yerine "… araştırılması" şeklinde değiştirilmesi çalışmalar için uygun-doğru başlık seçiminin yapıldığını ortaya koyar. Doğru sözcük tercihi; araştırmaların başlığı ile araştırmaların deseni, çalışma grupları, veri toplama araçları ve verilerin analizi gibi kısımlarıyla uygunluk göstermesini sağlar. Kısacası çalışmanın başlığı, başta yöntemi olmak üzere içeriği ile çelişmemelidir. Bir çalışmanın başlığı, başka araştırmacılara çoğu zaman çalışmanın özetini okumadan araştırma hakkında önemli çıkarımlar yapma olanağı sunabilmelidir. Bu nedenle çalışmanın başlığı için seçilen sözcükler çalışmanın içeriğini oluşturan tüm kısımlarıyla uyumlu olmalıdır.

Bu çalışmanın verilerini toplamak için incelenen tez ve makale gibi bilimsel dokümanların başlığında genelde daha çok araştırma yerine incelemenin kullanıldığı görülmektedir. Araştırmacıların bilimsel çalışmaların başlığı gibi önemli kısmında araştırma kelimesi yerine inceleme kelimesini tercih etmiş olmaları onların bu iki kelimenin bilimsel anlamları hakkında yanılgı yaşadıklarını gösterir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneri

Çalışmanın verilerini toplamak için seçilen bilimsel dokümanlarda (Çapa ve Çil, 2000; Çabuk ve Karacaoğlu, 2003; Tuzgöl Dost, 2007; Esen, 2010; Özturan Sağırlı, 2010; Asiltürk ve İlhan, 2019; Aydemir, 2019; Zengin Aksu, 2019; Taş ve Selvitopu, 2020) araştırmacıların genelde araştırma kelimesi yerine inceleme kelimesini kullandıkları ve bilimsel olarak araştırma kelimesinin anlamının inceleme kelimesi tarafından karşılanabildiği şeklinde bir yanılgı yaşadıkları söylenebilir. Bazı çalışmalarda (Piburn ve Baker, 1997; Bağcı Kılıç, 2001) belirtildiği gibi bu yanılgıya konuşma dilinde araştırma ve inceleme sözcüklerinin doğru kullanılmaması sebep olmuş olabilir. İnceleme kelimesi, genelde verileri dokümanlardan sağlanan çalışmalar için uygun görülmektedir (TDK, 2019; TUBİTAK, 2019). Yöntemsel olarak deneysel ve betimsel çalışmaların başlığında "… İncelenmesi" şeklinde sık görülen kullanım doğru değildir. Bu hatalı kullanım aynı zamanda genç araştırmacıların yanılgı yaşamalarına veya var olan yanılgılarını devam ettirmelerine neden olabilir.

Sonuç olarak bu çalışma için incelenen bilimsel dokümanlardan sağlanan bulgular, Türkiye'de araştırma ve inceleme kelimelerinin konuşma dilinde kullanıldıkları gibi bilimsel çalışmaların başlığı ve amacı kısımlarında genelde eş anlamlı sözcükler olarak kullanıldıkları düşüncesini veya iddiasını doğrulamaktadır.

Tez izleme komitelerinde, tez savunma jürilerinde, bilimsel dergilerin hakem havuzlarında görev yapan deneyimli araştırmacıların-akademisyenlerin ve dergi editörlerinin bu konuda hassas-dikkatli olmaları ve gerekli düzeltmeleri yapmaları için bilimsel çalışmaların yazarlarını uyarmaları ve ısrarcı olmaları gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Asiltürk, E. & İlhan, G. (2019). Fen bilgisi öğretmeni adaylarının bazı kimya konularında akıl yürütmelerinin incelenmesi. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(28), 391-417. Doi:10.35675/befdergi.477156

Aydemir, M. (2019). Üstbiliş eğitiminin uzaktan eğitim öğrencilerinin üstbilişsel farkındalık seviyelerine etkisinin incelenmesi. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(27), 71-86. Doi:10.35675/befdergi.481239

Bağcı Kılıç, G. (2001). Oluşturmacı fen öğretimi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 1 (1), 7-22.

Çabuk, B. & Karacaoğlu, Ö. C. (2003).Üniversite öğrencilerinin çevre duyarlılıklarının incelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 36 (1-2), 189-198.

Çapa, Y. & Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 69 -73.

Esen, E. (2010). Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Gunstone, R. & Watts, M. (1985). Force and Motion. In R. Driver, E. Guesene & A. Tiberghien (eds), Children's ideas in Science. Milton Keynes, Philadelphia: Open University Press.

Güneş, B., Ateş, S., Eryılmaz, A., Yürük, N., Özdemir, Ö. F., Kanlı, U., Serin, G., Üstün, U., Aygün, M., Gülçiçek, Ç., Çekiç Toroslu, S. ve Damlı, V. (2017). Fizikte Kavram Yanılgıları (Ed.: Bilal Güneş). Ankara: Palme Yayıncılık.

Keskin, Y. & Yaman, E. (2014). A new paradigm included in the elementary education social studies curriculum and course books: multicultural education, Turkish Studies, 9 (2), 933-960. doi: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6438

Merriam, S. B. (2013). Qualitative Research A Guide to Desing and Implementation. Tran. Ed.: S. Turan. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Lmt. Şti.

Özturan Sağırlı, M. (2010). Öğrenci Görüşlerine Göre Bazı Yazma Etkinliklerinin Eğitsel Etkilerinin İncelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 10 (4), 2501-2530.

Piburn, M. D. & Baker, D. R. (1997). Constructing Science in Middle and Secondary School Classroms, Allyn and Bacon, Needham Heights.

Rancière, J. (2015). Cahil hoca. Çev.: Savaş Kılıç. İstanbul: Metis Yayınları.

Taş, A. & Selvitopu, A. (2020). Lise öğretmenlerinin iş doyumu ve mesleki motivasyon düzeylerinin incelenmesi. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi,15 (29), 23-42. Doi:10.35675/befdergi.426989

Tuzgöl Dost, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22 (22), 132-143.

Türk Dil Kurumu. (2019). Türkçe Sözlük. Haz.: Şükrü Haluk Akalın… (ve başk.), 11. bsk (tıpkıbasım). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu. (2019). Bilim ve Toplum Programları Müdürlüğü 8. Bilim Fuarları Kılavuzu. Ankara: TÜBİTAK.

Yıldırım, A. & Şimsek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, On birinci Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A. Ş.

Yıldız, A. (2016a). İlkokulda öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin akademik başarıya etkisinin tartışılması. Turkish Studies, 11 (14 Summer), 861-870. Doi: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9665

Yıldız, A. (2016b). A discussion on velocity–speed and their instruction. International Physics Conference at the Anatolian Peak, IOP Publishing, Journal of Physics: Conference Series 707 (2016) 012040. pp.1-7. Doi: http://dx.doi.org/10.1088/1742-6596/707/1/012040

Yıldız, A. (2017a). Sürat ve hız niceliklerinin öss matematik sorularında kullanılan anlamlarının tartışılması. Qualitative Studies (NWSAQS), 12(3):25-30. Doi:10.12739/NWSA.2017.12.3.E0033

Yıldız, A. (2017b). Öğretmen adaylarının skaler ve vektörel nicelikleri anlama düzeylerinin incelenmesi. Education Sciences (NWSAES), 12(3): 86-93. Doi:10.12739/NWSA.2017.12.3.1C0670

Yıldız, A. (2017c). Bir dokümanda kütle için belirtilen bir kavram yanılgısı hakkında yapılan bir betimlemenin tartışılması. Journal of Current Researches on Social Sciences, 7 (3), 203-208. Doi: 10.26579/jocress-7.3.13

Yıldız, A. (2018a). Elementary education students' understanding levels of one dimensional motion and ınstructors' predictions related to their responses. European Journal of Education Studies, 5 (3), 26-36. Doi: 10.5281/zenodo.1438463

Yıldız, A. (2018b). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin vektörler konusunu anlama düzeyleri ve öğretim elemanlarının onların cevaplarına dair tahminleri. Journal of Current Researches on Social Sciences, 8 (1), 273-282. Doi: 10.26579/jocress-8.1.18

Zengin Aksu, E. (2019). İlkokul Öğrencilerinin Okula Bağlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.